

Precisió afinada

Text > XAVIER XARGAY I OLIVA

El 1996 J. N. Santaaulàlia guanyava el Premi Jocs Florals de Barcelona amb el poemari *La llum dins l'aigua*, que era editat per Columna. Gairebé trenta anys més tard, MMV Edicions recupera el títol d'aquell volum i l'edita amb molts més poemes i amb cinquanta-dues aquarel·les magnífiques de Lola Ortiz Barnés. Ens trobem, doncs, davant d'un mateix llibre que ha anat creixent, que manté els mateixos seixanta-nou poemes originals (amb algun retoc lleu i la desaparició de la majoria de títols), a més de tots els que durant aquests anys ha anat escrivint J. N. Santaaulàlia. Si en el llibre primigeni l'equilibri entre tankes (vint-i-set) i haikus (quaranta-dos) era notable, en aquesta nova versió predominen els haikus (cent cinc) sobre les tankes (trenta), com si l'autor hagués anat afinant el seu disseny d'essencialitat, de precisió, que és el que defineix aquest gènere poètic.

L'autor és un bon coneixedor de la literatura i la cultura japoneses. Poc després de rebre el premi als Jocs Florals va traduir *Haikus de primavera i d'estiu: Marea baixa*. Aquest coneixement es veu tant en simples aspectes estructurals (organitza els poemes seguint les estacions de l'any,

començant a la tardor i acabant a finals de setembre), com en l'assumpció profunda i autèntica de la filosofia del haiku: «Els millors haikus són els que capten l'instant amb profunda intensitat, sempre a partir dels detalls minúsculs i les sensacions fugaces», explica l'autor en dos brevíssims paràgrafs que poden funcionar com a pròleg. Sigui per costum o per desconeixement, pensem que els haikus sempre ens parlen d'aquests instants fugaçs i d'aquestes sensacions eternes a partir de detalls de la natura: paisatge, ombres, bardisses, animals, pluja, neu, mar, arbres, lluna, llum, sobretot la llum... Però J. N. Santaaulàlia fa un pas més i mostra aquests instants en aspectes quotidians, urbans, tot i que aquests motius són els menys habituals: «Des de l'aparador, | em miren, sense enveja, | tres maniquins; Dins el vagó | ple de gent, com s'aïlla | cada mirada!; Dret al vagó | llegint un tuit al mòbil, | em torba el lleu | pessigolleig, als dits, | dels cabells d'una estranya; Res comparable | a aquest plaer tan fràgil: | mirar els teus ulls». I a vegades, fins i tot, ho mostra amb una espurna d'humor: «M'ha fos el baf? | Quan surto de la dutxa, | no em veig enlloc». Perquè, sigui des de la natura, sigui des de la quotidianitat

urbana, l'autor ens parla amb metàfores lleus, sinestèsies brillants, relacions aparentment superficials, de temes profunds, essencials: «Ni fang ni foc: | la meua ànima és d'aigua, | llum verda i blava».

Paràgraf a part mereixen les il·lustracions de Lola Ortiz Barnés. Ella mateixa diu al, diguem-ne, pròleg que «el haiku i l'aquarel·la fan bona companyia». Descriu de manera sucinta el procés de creació i confirma el que, mirant i degustant el llibre, és una evidència: darrere d'un bon *haijin* (o haikista, autor de haikus) cal que hi hagi elegants i insinuants dibuixos (*haiga*). Així s'esdevé a *La llum dins l'aigua*.

SANTAEULÀLIA, J. N.; ORTIZ BARNÉS, Lola (il.).

La llum dins l'aigua. Cornellà del Terri: MMV Edicions, 2023. 156 p.

La reina encesa de la paraula

Text > MIREIA LLEÓ I BERTRAN

Són molts els poetes que han escrit tenint com a referent la natura. Els diversos elements de la natura són símbols i la vida esdevé un transitar per un bosc amb tot el que ens és desconegut. Hi ha arbres que han estat lligats a creences i s'han convertit en un símbol; presents en la vida dels humans, han estat motiu de reflexió, de creació artística, de veneració. Des de Joan Alcover («Desolació») fins a Joan Maragall («La fageda d'en Jordà»), Miquel Costa i Llobera («Lo pi de Formentor»), Tomàs Garcés («L'ombra del lledoner») o Thomas Hardy («Throwing

a Tree», 'Talant un arbre'), entre d'altres, molts són els sentiments i l'enfocament dels poemes.

Als primers versos del llibre de Josepina Pasqual llegim: «Estima't l'arbre | perquè sap la pell feréstega de tot».

L'escorça, les arrels i les branques ens recorden la nostra proximitat amb la terra i el món, la nostra feblesa i el recorregut a través del temps. L'autora desplega uns versos amarats d'imatges que ens connecten amb la natura, amb els secrets que amaga, i tot passa a través de l'arbre. Li atorga la memòria a les clivelles de l'escorça, a les branques es-

queixades, així com el dolor que és inherent a la vida: «Sota el verd d'aquest liquen | et germinen les nafres obertes».

L'arbre esdevé consol i esperança i la veu poètica l'abraça fort, com una taula de salvació: «I aquí hi ha l'arbre. | L'arbre que aixopluga la pell clivellada | d'un temps que ens deixa orfes».

El pas del temps i els seus estralls es converteixen en material poètic a través de la figura de l'arbre. Aquest element vehicula tot el llibre i tota la vida, des de la infantesa fins al fet d'escriure poesia; des de la necessitat de consol fins a la recerca del propi jo i de l'amor. És inte-